

Hanneke van Schooten, dichtster en jurist

‘Poëzie is millimeterwerk’

Haar tiende dichtbundel *Zeven manieren om thuis te komen*, ligt in de winkel. En deze zomer verschijnt in een *liber amicorum* haar essay *De dichtster als wetgever*.

Hanneke van Schooten is dichtster en jurist.

Misschien kwam ze ooit wel op Schiermonnikoog terecht, omdat het eiland een rol speelde in sommige boeken van Willem Brakman. Feit is dat Hanneke van Schooten een deel van het jaar op dat Waddeneiland woont en dat ze het net als Brakman ook een fantastisch eiland vindt. In 2012 leerde ze daar haar huidige geliefde kennen. En toeval of niet. De moeder van die vriend woont in *Villa de Blinkert* aan de Badweg. Een huis dat ze al heel lang kent uit de boeken van Brakman. En van een schattig huisje genaamd *Orebijt* weet ze nu ook hoe dat er in werkelijkheid uitziet. Brakman had het beschreven, omdat hij er overeenkomsten in zag met het schrijvershuis van Adriaan Roland Holst. Dat het klopt, kan Hanneke beamen. Ze heeft tweemaal een maand mogen doorbrengen in het huis van Holst.

Willem Brakman (1922-2008), je doet Hanneke van Schooten geen recht als je de naam van de Enschedese schrijver ongenoemd laat. Want hij was het die haar op het literaire spoor zette. Het was 1976, ze was 29 en ze deed wat ze vaak deed. In de bibliotheek te Almelo boeken lenen. Nederlandse schrijvers, buitenlandse schrijvers. Haar oog viel op het boek *De Biograaf* van Willem Brakman. Ze las de eerste zin en het was alsof ze door een vuistslag werd getroffen, alsof ze zichzelf tegenkwam. Willem Brakman ervoer de wereld zoals zij dat ook deed. Ze voelde verwantschap. Het was of ik mezelf tegenkwam, zegt ze in haar woning in Almelo. Waar een schilderij van de meester in de woonkamer hangt. Brakman schilderde ook. Het komt snel tot een ontmoeting met de schrijver. ‘Er kwam een nieuw boek van hem uit. Bij een signeersessie bij boekhandel Michon in Enschede heb ik kennis met hem gemaakt.’

Het klikte. Ze gingen regelmatig koffiedrinken samen. Er kwam een briefwisseling op gang. ‘Ik beschouwde hem als een soort leermeester. Wat mij trof was dat wat hij ten diepste voelde, op papier kon zetten. En daarmee was hij gekend. Dat fascineerde mij. En bovendien

‘Poëzie wordt tweemaal gemaakt. Eerst door de dichtster. En vervolgens maakt de lezer er zijn eigen versie van.’

“Wat je schrijft moet binnenkomen bij een lezer. Dat kan ontroering zijn, maar ook een lach.”

vertegenwoordigde hij een wereld waar ik bij wilde horen. Ik beviel hem ook wel. Hij was gecharmeerd van het feit dat ik zijn werk zo bewonderde. Ik absorbeerde wat hij zei. Jij slurpt mijn woorden op, vond hij.'

Aanvankelijk schrijft ze proza. In de stijl van Brakman. Ze publiceert in de tijdschriften *Chrysalis*, *Maatstaf* en *de Tweede Ronde*. Maar haar werk als Universitair Hoofd Docent in Tilburg gaat tijd kosten net als het feit dat ze twee zoons ter wereld brengt die opgevoed moeten worden. Ze maakt de overstap naar poëzie. Al moet gezegd dat ze in 1982 al een keer een dichtwedstrijd van *Dagblad Tubantia* had gewonnen. Haar gedicht *Het Kanaal* mocht ze toen in de Grote Kerk voorlezen.

'Een verhaal heeft lengte nodig en tijd om zich te ontwikkelen. Mijn schrijven moest tussen de bedrijven door. Dan heb je die tijd niet. Het mooie van poëzie is dat je heel geconcentreerd kunt zijn op een regel, op een

woord, op een komma. Poëzie is millimeterwerk en dat vind ik verrukkelijk.'

Haar eerste dichtbundel *Dit landschap zien* verschijnt in 1990. Hierin staan twee gedichten die ze aan haar leermeester wijdt. Een daarvan *Ontmoeting* (zie kader) is later onder de naam *Prinsestraat 12* als muurgedicht aangebracht voor het huis in Enschede waar Brakman lange tijd heeft gewoond.

Haar dichtbundels waarvan de tiende vorig jaar verscheen, zagen met een regelmaat van om de twee á drie jaar het levenslicht. Haar werk is regelmatig bekroond, onder andere met de erepenning van de stad Nijmegen, de *Plantage Poëzieprijs* en een nominatie voor Provinciedichter van Overijssel. Maar desgevraagd laat ze weten dat een lezer uit haar gedicht niet hoeft te halen wat zij er in heeft gestopt. 'Poëzie wordt tweemaal gemaakt. Eerst door de dichter. En vervolgens maakt de lezer er zijn eigen versie van. Zo creëert een gedicht zelf een tweede leven. Essentieel

is wel dat wat je schrijft de lezer moet treffen. Wat je schrijft moet binnenkomen bij een lezer. Dat kan ontroering zijn, maar ook een lach. Voor mij komt poëzie in heel dicht in de buurt van muziek.'

Behalve op Schiermonnikoog en in Almelo woont ze ook een deel van het jaar in Montady, in Zuid Frankrijk. Het zijn allemaal inspirerende plekken. Allemaal plekken waar ze kan schrijven. Deze zomer verschijnt een *liber amicorum* voor Willem Witteveen. Hij was hoogleraar rechtsfilosofie aan de universiteit van Tilburg, een collega van haar. Hij had zijn boek *De wet als kunstwerk* net voltooid toen hij met zijn vrouw en dochtertje in de MH17 stapte. 'Hij probeerde literatuur te verbinden aan wetgeving, zocht raakvlakken op. In het verlengde daarvan heb ik een bijdrage geschreven getiteld *de dichter als wetgever*, gebaseerd op de denkbeelden van de dichter Shelley, begin negentiende eeuw. Hij noemde de dichters de niet erkende wetgevers van de wereld.'

Ontmoeting

*Er was een kamer, sober ingericht.
Boeken op een lage tafel. Bij het raam
zat afgewend een man in tegenlicht,
die kleiner leek toen hij ging staan.*

*Woorden vormden zich naar zijn mond.
De huid rondom leidde een bestaan
van ritmisch beven buiten hem om.
Weerloos, van alle ironie ontdaan.*

*Hij verdreef bezwaren met een korte kuch,
boog naar de lage tafel. Alleen de haren
zag je, de rug, de handgebaren.
Thee hing met kleine boogjes in de lucht.*

Uit: *Dit landschap zien*, De Beuk, Amsterdam 1990

Er was een kamer, sober ingericht

IN HET HOLST VAN BERGEN

Je vond het dermate inspirerend om in 2016 een maand te mogen doorbrengen in het huis van Adriaan Roland Holst dat ze het in februari dit jaar nog een keer deed. *Writer in residence* in het huis waar de dichter bijna zestig jaar had gewoond voor hij er in 1976 stierf. Een in de literaire wereld geliefd schrijvershuis in het Noord-Hollandse Bergen. Ze schreef haar naam in het gastenboek waarin ze ook de namen van onder anderen Joost Zwagerman, Anne Vegter en Adriaan van Dis trof. Geen bezwaar met die mensen geassocieerd te worden. Schrijven in het huis waar de vermaarde dichter had gewoond, schrijven met hetzelfde zicht op de horizon, op de molen, op de landerijen. En op de bunker waar componist Simeon ten Holt nog een tijd heeft gewoond. Een literaire plek waar ook H.C. ten Berge, de gebroeders David en Gerrit Kouwenaar en Jan Toorop regelmatig kwamen. Haar eigen schrijven werd er niet anders van, ze realiseerde zich de literaire historie zo goed in die omgeving. Het boeiende Bergen, met een bronzen beeld van de dichter in het centrum, voor de Ruïnekerk. Een beeld gemaakt door Mari Andriessen, ook bekend van *De Dokwerker*. In Bergen vond men de afmetingen van beeldhouwwerk kennelijk niet in overeenstemming met de grootheid van

hun dichter, want later vergrootte de beeldhouwer Theo Mulder, leerling en vriend van Andriessen het beeld tot de huidige proporties.

Het beeld bevindt zich op steenworp afstand van *Het Huis met de Pilaren*, dat er nog net zo bij ligt als in 1963 toen Jacques Brel er optrad. Met op de tafeltjes nooit vervangen persjes waarin de asbakafdrukken van destijds nog te herkennen zijn. Zo'n etablissement waarvan je je moeiteloos kunt voorstellen dat Adriaan Roland Holst daar 's ochtends zijn kopje koffie dronk en 's middags misschien een borreltje.

Maar voor we denken dat dit plaatsje in alles de naam en het leven van de dichter ademt, vertelt Hanneke van Schooten dat ze er tijdens haar verblijf ook naar de kapper ging. Daar vroegen ze of ze nieuw was in Bergen. Toen ze vertelde dat ze tijdelijk in het huis van Adriaan Roland Holst verbleef, verkeerde de kapster in de veronderstelling dat ze op iemands huis paste. Oh en wanneer komt-ie terug?

De dichtbundel *Zeven manieren om thuis te komen* in juni 2018 verschenen bij AfdH is voor het grootste deel geschreven in het Adriaan Roland Holst huis te Bergen in 2016.

